

Udvikling og evaluering af et program med fokus på strategier for tilpasning

Ergoterapi til mennesker med kronisk sygdom

Af: Ph.d. Cecilie von Bülow

Baggrund

Mennesker med en kronisk sygdom kan opleve problemer med udførelse af opgaver relateret til almindelig daglig levevis (ADL). Udførelsen kan være forbundet med øget anstrengelse, ineffektivitet, sikkerhedsrisiko samt behov for hjælp. Udvikling af programmer til mennesker med kroniske sygdom, der er målrettet bedring af ADL-evnen synes derfor at være relevant. Ergoterapeuter kan søge at bedre ADL-evnen ved hjælp af tilpasning. Anvendelsen af strategier målrettet tilpasning er imidlertid mindre veldokumenterede end interdisciplinær rehabilitering og fysisk aktivitet, interventioner der typisk anbefales på baggrund af den foreliggende evidens. I denne Ph.d. afhandling blev det derfor besluttet at udvikle et program, med fokus på undervisning i strategier for tilpasning (herefter kaldet ADAPT program), og evaluere effekten hos kvinder med kronisk generaliserede smerter, fibromyalgi.

Der blev gennemført to tværsektorsstudier for at målrette ADAPT programmet til typiske ADL-problemer hos kvinder med fibromyalgi. Formål var dels at identificere forskelle i ADL-evnen, dels at identificere betydningsfulde ADL-færdighedsproblemer hos kvinder med fibromyalgi ved brug af Assessment of Motor and Process Skills (AMPS). I det tredje studie blev effekten af ADAPT programmet evalueret og sammenlignet med et program målrettet øgning af fysisk aktivitet (kaldet ACTIVE program). Begge programmer blev leveret som ekstra forløb til et to-ugers interdisciplinært rehabiliteringsprogram.

Formål

Det overordnede mål med Ph.d. afhandlingen var at udvikle og evaluere effekten af et program fokuseret på strategier for tilpasning, målrettet bedring af ADL-evnen hos mennesker med en kronisk sygdom, her fibromyalgi.

Formålet med studie I var at identificere subgrupper med klinisk relevante forskelle i selvrapporerede og observerede ADL-evne og definere typiske ADL-profiler blandt kvinder med fibromyalgi. Formålet med studie II var at identificere hyppigt rapporterede færdighedsproblemer hos kvinder med fibromyalgi med en typisk ADL-profil. Slutteligt, var formålet med studie III at undersøge og sammenligne effekten af ADAPT og ACTIVE programmerne, begge leveret som ekstra forløb til et to-ugers interdisciplinært rehabiliteringsprogram hos kvinder med fibromyalgi.

Metode

Deltagere diagnosticeret med fibromyalgi blev rekrutteret fra en tertiær klinik på reumatologisk afdeling, Frederiksberg Hospital, Danmark. Studie I: Deltagerne i tværsektorsstudiet blev evalueret med AMPS (måler motorisk og procesmæssig ADL-evne), Fibromyalgia Impact Questionnaire (FIQ) og MOS 36-item Short-Form (SF-36). Selvstændighedsskæringspunkterne på AMPS-skalaerne blev brugt til at fordele

deltagerne i fire subgrupper. Klinisk relevante gruppeforskelle blev undersøgt med AMPS og skalaerne for fysisk funktion (FF) i FIQ og SF-36. Studie II: Et tværsnitsstudie hvor AMPS-testere identificerede ADL-færdighedsproblemer som, baseret på professionel ræsonnering, begrænsede ADL-udførelsen mest. Hyppigt rapporterede færdighedsproblemer blev sammenlignet deskriptivt mellem subgrupper der var karakteriseret af henholdsvis nedsat eller kompetent procesmæssig ADL-evne. Studie III: Et kvasi-randomiseret, ikke-blindet studie hvor 85 kvinder blev indrullet til deltagelse i et to-ugers interdisciplinært rehabiliteringsprogram efterfulgt af et 16-ugers ADAPT eller ACTIVE program. Det primære effektmål var observeret motorisk og procesmæssig ADL- evne målt med AMPS ved fire-ugers opfølgning. Effekten blev analyseret på basis af per protokol analyser og inkluderede deltagerer med en mødehyppighed svarende til mindst 25% i ADAPT eller ACTIVE programmerne. Respondere var defineret som deltagerer, der opnåede klinisk relevant forbedring af ADL-evnen.

Stadie i projektforsøg

Resultater

Studie I: Deltagerne (n=257) i de fire AMPS konstruerede subgrupper udviste klinisk relevante forskelle i observeret motorisk og procesmæssig ADL- evne. FIQ FF og SF-36 FF kunne anvendes til at differentiere subgrupper, der udviste klinisk relevant forskel i AMPS motorisk ADL- evne, men kunne ikke anvendes til at differentiere subgrupper, der udviste klinisk relevant forskel i AMPS procesmæssig ADL- evne. Studie II: Hyppigst identificerede AMPS motoriske ADL- færdighedsproblemer i den samlede gruppe (n=188) var; *bevæge, kalibrere, bøje, række* og *tempo*. Hyppigst identificerede procesmæssige ADL- færdighedsproblemer i subgruppen med nedsat procesmæssig ADL- evne (n=105) var; *arrangere og tilpasse sig*. Studie III: Deltagere (n=48) i per protokol analyserne adskilte sig ikke statistisk signifikant fra deltagerer som trak sig (n=37) ved baseline. AMPS motoriske og procesmæssige forbedringer i ADL- evne hos deltagerne i ADAPT og ACTIVE grupperne var statistisk signifikante. Responder analyserne viste at, 63% af deltagerne opnåede klinisk relevante forbedringer i AMPS motorisk ADL- evne og 48% i procesmæssig ADL- evne.

Konklusion

I denne Ph.d. afhandling blev der udviklet et program med fokus på undervisning i strategier for tilpasning (ADAPT programmet) målrettet typiske ADL problemer hos mennesker med en kronisk sygdom, eksemplificeret ved fibromyalgi. ADAPT programmet blev derfor udviklet specifikt med henblik på, at kvinder med fibromyalgi typisk udviser nedsat motorisk ADL- evne i kombination med enten kompetent eller nedsat procesmæssig ADL- evne målt med AMPS. Yderligere blev undervisningen i ADAPT programmet udviklet til at fokusere på strategier til at kompensere for de identificerede motoriske ADL- færdighedsproblemer; *bevæge, kalibrere, bøje, række* og *tempo*. Endvidere, strategier til at *arrangere* og *tilpasse sig* mere hensigtsmæssigt. Deltagelse i ADAPT programmet forbedrede deltagerens ADL- evne statistisk signifikant og klinisk relevant, observeret som nedsat anstrengelse, øget effektivitet, sikkerhed og selvstændighed under udførelsen af ADL- opgaver.

Relaterede publikationer (links)

Studie I: Differences in ability to perform activities of daily living among women with fibromyalgia: A cross-sectional Study. Journal of Rehabilitation. Nov;47(10):941-7. 2015.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26488673>

Studie II: Ineffective ADL skills in women with fibromyalgia: A cross-sectional study. Scandinavian Journal of Occupational Therapy. Sep;23(5):391-7. 2016.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26468666>

Studie III: Improving the ability to perform activities of daily living in women with fibromyalgia: An exploratory, quasi-randomised, phase II study. Submitted to Scientific Journal 2016.